

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รายงานการวิจัย

เรื่อง

แนวทางการส่งเสริมการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยใช้วิธีการวิจัยเชิง
ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง
อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

GUIDELINES FOR PROMOTING ORGANIZATION OF THE COMMUNITY
ENTREPRISES BY USING PARTICIPATION ACTION RESEARCH
METHOD : A CASE STUDY OF RUBBER FARMERS
GROUP IN AMPHOE WANG THONG
CHANGWAT PHITSANULOKE

โดย

สุภาวดี โพธิยะราช

งานวิจัยนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีปทุม

ปีการศึกษา 2550

คำนำ

รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม :กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ศึกษาโครงสร้างต้นทุน การตลาดและรายได้ ระบบการซื้อขายยางพาราของวิสาหกิจชุมชนชาวสวนยาง อำเภอห้วยคด จังหวัดอุทัยธานี และ สหกรณ์กองทุนสวนยางพารา อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นพื้นที่ปลูกยางใหม่ที่มีศักยภาพในเขตภาคเหนือ โดยเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งการสังเกตวิถีชีวิตและสภาพทั่วไปในแต่ละพื้นที่ที่ศึกษา การลงพื้นที่สัมภาษณ์ พูดคุย ซักถามกับกลุ่มเกษตรกร รวมทั้งการจัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็น(Focus Group) จากกลุ่มเกษตรกร จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 2 ครั้งซึ่งกลุ่มเกษตรกรมีความตั้งใจที่จะขับเคลื่อนการรวมกลุ่มให้เป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เนื่องจากเห็นว่าการประกอบอาชีพปลูกยางพาราสามารถสร้างรายได้และเพิ่มคุณภาพชีวิตในระยะยาวได้เป็นอย่างดี

ในการศึกษาครั้งนี้ สามารถได้แนวทางการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของเกษตรกรผู้ปลูกยาง ซึ่งเป็นอาชีพที่สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ และรายได้ที่ดีให้กับครัวเรือนเกษตรกร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับมหภาคได้เป็นอย่างดี หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยขอรับทุกประการ

สุภาวดี โพธิยะราช

นักวิจัย

สิงหาคม 2551

หัวข้อวิจัย : แนวทางการส่งเสริมการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

แบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาวดี โพธิ์ระราช

หน่วยงาน : ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ปีที่พิมพ์ : 2551

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะหาแนวทางการดำเนินธุรกิจแบบวิสาหกิจชุมชนของเกษตรกรชาวสวนยางที่ประสบความสำเร็จได้แก่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มยางพาราห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี และสหกรณ์กองทุนสวนยางทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อนำมาเป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางจังหวัดพิษณุโลกโดยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและแบบมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มยางพาราห้วยคต มีกำไรสุทธิจากต้นยางที่มีช่วงอายุ 8-10 ปี 11-14 ปี และ 15 ขึ้นไปปีละ 15,528.89, 24,121.65 และ 14,309.51 บาทต่อไร่ สมาชิกของสหกรณ์กองทุนสวนยางทองผาภูมิมีกำไรสุทธิเท่ากับ 16,674.83, 28,824.70 และ 16,205.19 บาทต่อไร่จากต้นยางที่มีช่วงอายุเท่ากัน สำหรับสมาชิกกลุ่มส่งเสริมการปลูกยางพารา จังหวัดพิษณุโลก มีกำไรสุทธิเท่ากับ 13,666.78, 19,139.13 และ 11,382.49 บาทต่อไร่จากต้นยางที่มีช่วงอายุเท่ากัน ตามลำดับ กำไรที่แตกต่างกันนี้ เกิดมาจากการบริหารจัดการของกลุ่มซึ่งทำให้เกษตรกรได้รับราคาที่ดีกว่าต่างๆที่ผลผลิตของยางต่อไร่ไม่ได้แตกต่างกันมากนัก

กลุ่มวิสาหกิจและสหกรณ์ที่ศึกษา มีระบบการบริหารจัดการในรูปแบบสหกรณ์ มีระเบียบ การซื้อ-ขาย การคัดคุณภาพยาง การรวบรวมยางเพื่อส่งไปยังบริษัทที่รับซื้อด้วยวิธีการประมูล โดยกลุ่ม จะหักเงินรายได้ที่เกิดจากการขายยางของสมาชิกไว้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าบริหารจัดการ ค่าจัดทำบัญชี ค่าขนส่งยาง ค่าจ้างในการคัดเกรดและขนยาง ส่วนกลุ่มส่งเสริมการปลูกยางจังหวัด พิษณุโลกซึ่งเป็นพื้นที่ปลูกยางใหม่จึงยังไม่ได้มีการรวมกลุ่มเพื่อขายยาง แต่มีเพียงบางรายเท่านั้นที่กรี๊ด ได้จึงขายผลผลิตให้แก่พ่อค้าท้องถิ่นที่รับซื้อตามหมู่บ้านด้วยราคาลดเกรด

จากการจัดเวทีประชุมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราพิษณุโลก 2 ครั้ง เกษตรกรชาวสวนยาง มีความตั้งใจที่จะรวมกลุ่มกันดำเนินธุรกิจในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เนื่องจากเห็นว่าการประกอบอาชีพปลูกยางพาราสามารถสร้างรายได้และเพิ่มคุณภาพชีวิตในระยะยาวได้เป็นอย่างดี ดังนั้น เพื่อให้สามารถบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรชาวสวนยางจึงร่วมกันเสนอ แผนงานที่จะดำเนินการ 2 โครงการ คือ (1)โครงการศึกษาดูงานด้านการจัดกลุ่มวิสาหกิจ ของวิสาหกิจ ชุมชนกลุ่มยางพาราห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี เพื่อพัฒนาศักยภาพให้แก่กลุ่มส่งเสริมการปลูกยางพารา และ (2) โครงการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้การดูแลรักษายางพาราในพื้นที่ปลูกยางภาคเหนือตอนล่าง

คำสำคัญ : ยางพารา การมีส่วนร่วม การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

Research Title : Guidelines for Promoting Organization of the Community Enterprises
by Using Participation Action Research Method : A Case Study of
Rubber Farmers Group in Amphoe Wang Thong Changwat Phitsanuloke

Name of Researcher : Asst.Prof.Supawadee Photiyarach

Name of Institution : Business Economics Research Center , Faculty of Economics
Sripatum University

Year of Publication : B.E. 2551

ABSTRACT

The objective of this study was to find the guidelines for the successful operations of two community enterprises;Huay Kod Rubber Farmers Group in Uthai Thani province and Thong Pha Phoom Rubber Fund Cooperative in Kanchanaburi province in order to apply to the rubber farmers in Phitsanuloke province by using Participant and Non-Participant Method.

The results of the study showed that the member Huay Kod Rubber Farmers Group had the net profit of 15,528.89,24,121.65 and 14,309.51 bath per rai per year for the rubber plantation of 8 to 10 years,11-14 years and more than 15 years respectively.The member of Thong Pha Phoom Rubber Fund Cooperative yielded the net profit of 16,674.83,28,824.70 and 14,309.51 baht per rai per year from their rubber for the same age group while Phitsanulok rubber farmer received the net profit of 13,666.78,19,139.13 and 11,382.49 baht per rai per year form the same age group.The differences in the net profit among these groups were because of the better management of the farmer groups which enabled them to receive higher market price from their products.

Both Huay Kod Rubber Farmers Group and Thong Pha Phoom Rubber Fund Cooperative possessed of good management system such as rubber collection,grading and selling by auctioning.However members of the two organizations were required of pay operating cost in selling their products such as transportation and record keeping.Rubber farmers in Phitsanulok sold their products in dependently to the local merchant in mixed grades since the rubber farmers group was set up for products purpose rather then marketing

The result from the participatory observations also indicated that rubber farmers in Phitsanulok were willing to form a strong and efficient community enterprise by setting up two proposed projects namely 1.Field visit to Huay Kod Rubber farmers Group to observe the organization and management of the group and 2. Improvement of cultural practices for better yield and quality of rubber.

Keywords : Rubber , Participation , Community Enterprise Formation